

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
1.1. Загальна характеристика витрат та їх класифікація.....	6
1.2. Особливості та методи управління витратами підприємств ресторанного господарства.....	11
1.3. Критерії визначення ефективності системи управління витратами підприємства.....	18
Висновки за 1 розділом.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ТОВ «СТАНДАРТ»	23
2.1. Загально-економічна характеристика досліджуваного підприємства	23
2.2. Аналіз динаміки та структури витрат підприємства.....	34
2.3. Дослідження методів управління витратами на підприємстві.....	42
Висновки за 2 розділом.....	50
РОЗДІЛ 3. НАПЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТ ТОВ «СТАНДАРТ»	51
3.1. Розробка напрямів зниження витрат підприємства.....	51
3.2. Підвищення ефективності управління витратами.....	55
3.3. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів.....	63
Висновки за 3 розділом.....	66
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах жорсткого конкурентного середовища діяльність будь-якого підприємства спрямована на досягнення максимального прибутку. Підвищувати його можна поступово збільшуючи обсяг виробництва або ж ціни на продукцію, що реалізуються. Проте перераховані вище заходи не завжди доцільні і можливі. Для того, щоб збільшити обсяги виробництва, потрібні додаткові джерела фінансування. А якщо підвищити ціни, то значно знижується попит на конкретну продукцію, внаслідок чого у конкурентів з'являється можливість захопити наявну частку ринку. Саме тому однією з найбільш важливих та складних проблем в діяльності підприємства є недостатність управління витратами. Підприємству необхідно максимально спрямовувати зусилля для того, щоб знайти шляхи зниження витрат виробництва. Для досягнення росту прибутковості будь-якому підприємству необхідно ефективно, доцільно і цілеспрямовано управляти витратами на підприємстві.

Дослідження теми управління витратами на підприємстві відображено в розробках таких науковців як: Ф. Бутинець, С. Голов, В. Костюченко, Ю. Кузьмінський, В. Пархоменко, В. Сопко, В. Швець, О. Топоркова, В. Шрубковська, О. Ромашко та інші. Однак, незважаючи на велику кількість наукових розробок з означеної проблематики, питання формування ефективного механізму управління витратами на підприємствах залишаються досі не вирішеними.

Проблема управління витратами є актуальною практично для всіх підприємств та організацій, незалежно від форми власності, розміру та фінансового стану. Але вона особливо актуальна для великих та середніх підприємств, де витрати достатньо високі, а система управління ними більш складна і ризикована. Саме тому сучасних умовах для забезпечення стійкої позиції підприємництва на ринку необхідне удосконалення системи управління

їх витратами, що включає як процес прийняття оптимальних рішень щодо використання ресурсного потенціалу суб'єкта господарювання та пошук шляхів їх реалізації, так і визначення резервів зниження витрат. Це надає можливість підприємствам успішно функціонувати у ринковому конкурентному середовищі.

Мета та задачі дослідження. Метою дослідження є обґрунтування заходів щодо удосконалення системи управління витратами підприємства.

Для досягнення поставленої мети буде вирішено ряд завдань дослідження:

- розкрити сутність та навести класифікацію витрат підприємства;
- здійснити аналіз динаміки та структури витрат ТОВ «СТАНДАРТ»;
- запропонувати напрями підвищення ефективності управління витратами ТОВ «СТАНДАРТ»;
- оцінити економічну ефективність запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження - ТОВ «СТАНДАРТ».

Предмет дослідження - принципи та методи управління витратами підприємства.

Методи дослідження. Теоретична частина дослідження опрацьована із застосуванням системного підходу до управління витратами. При узагальненні економічної сутності витрат та виявленні факторів, що найбільш суттєво впливають на їх розмір, використано абстрактно-логічний метод. Для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності об'єкту дослідження та аналізу управління витратами підприємства застосовано методи економічного аналізу (порівняння і групування, визначення середніх величин, методи комплексної оцінки, метод економічного прогнозу), за допомогою яких було здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Інформаційною базою виконання дипломної роботи є законодавчі та нормативні документи України, Міжнародні стандарти фінансової звітності, спеціалізовані періодичні видання, навчальні посібники та підручники, наукові статті, джерела мережі Інтернет, статистична, податкова та бухгалтерська звітність ТОВ «СТАНДАРТ».

Наукова новизна полягає в розробці методичного підходу до удосконалення технології управління витратами підприємства, що ґрунтується на результатах аналізі діяльності підприємства та відповідає стратегічному напрямку його діяльності.

Практична цінність полягає в тому, що обґрунтовані в роботі рекомендації щодо удосконалення системи управління витратами дозволять оптимізувати витрати ТОВ «СТАНДАРТ».

Публікація та апробація результатів дослідження. Результати дослідження впроваджено в господарську практику ТОВ «СТАНДАРТ».

За матеріалами дослідження у Збірнику «Актуальні проблеми менеджменту: теоретичні і практичні аспекти» IV Міжнародної науково-практичної конференції опубліковано наукові тези: «Бюджетування як інструмент управління витратами».

ВИСНОВКИ

Оптимізація та зменшення витрат є одними з основних шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства, адже оптимізовані витрати в майбутніх періодах перетворюються на прибуток, тому мінімізація економічно неоправданих витрат є дуже необхідним заходом для кожного підприємства.

1. У роботі було визначено сутність витрат за різними підходами та їхню класифікацію за різними ознаками. За визначенням вони являють собою усі ресурси і фактори виробництва, що потребують обліку, виражені у грошовій формі, а також використані в процесі господарської діяльності для отримання фінансового результату і потрібні для його аналізу, прийняття управлінського рішення, а також є внутрішнім ціноутворюючим чинником.

2. Дослідження сутності витрат сприяли систематизації методів управління витратами та їхньої оптимізації. Задля збільшення рентабельності підприємства, особливу увагу слід приділити зниженню собівартості продукції, яка фактично має найбільшу питому вагу у загальному обсязі витрат. Існує велика кількість методів оптимізацію витрат. Задля правильного підбору методу управління витратами, необхідно враховувати галузь, у якій працює підприємство, продукцію, яку воно виробляє, загальний стан показників ефективності підприємства, та яку стратегічну мету переслідує підприємство.

3. Наявність розроблених критеріїв визначення та підвищення ефективності системи управління витратами підприємства дозволяє створювати конкурентну продукцію за рахунок менших витрат і цін, оцінити діяльність кожного підрозділу підприємства з фінансового погляду та приймати обґрунтовані й ефективні управлінські рішення.

Практичне застосування існуючих моделей ефективності витрат дає змогу точніше визначати й оцінювати витрати й фінансові результати під час здійснення господарських операцій на підприємстві.

4. В дослідницько-аналітичній частині надана загально-економічна характеристика ТОВ «СТАНДАРТ». Підприємство є одним з найбільших

онлайн-ресторанів в Одесі. Основним видом діяльності ТОВ «СТАНДАРТ» є приготування та доставка харчових продуктів в Одесі та Одеській області. Щомісяця підприємство обробляє та виконує понад 30 тисяч замовлень.

ТОВ «СТАНДАРТ» дотримується напрямку стандартизації роботи та контролю якості продукції і як наслідок у 2017 році підприємство стає єдиним онлайн-рестораном в Україні, який отримав міжнародний сертифікат системи менеджменту якості ISO:9001:2015.

5. У даній роботі було проаналізовано витрати ТОВ «СТАНДАРТ». Воно є прибутковим та має позитивну тенденцію до зростання чистого прибутку. В 2018 році собівартість продукції на підприємстві «СТАНДАРТ» складала 57120,9 тис. грн., що на 53% більше ніж у попередньому році (37318,5 тис. грн. у 2017 році). Збільшення собівартості не дуже позитивний результат, і варто відмітити, що вона збільшується не пропорційно чистим доходом. Тому безумовно необхідно проводити зміни системи управління витратами для зменшення собівартості.

Досягти зниження собівартості продукції можливо за рахунок економії витрат по кожному елементу структури собівартості. Це насамперед зменшення витрат сировини, матеріалів, енергії, тобто предметів праці. Ця економія може досягатися за двома напрямками: раціональним використанням названих ресурсів, що дає змогу знизити їхні витрати на одиницю виробленої продукції, а також здешевленням цих ресурсів. Але при цьому необхідно пам'ятати, що зниження собівартості не завжди є доцільним. Будь – яке зниження собівартості, що призводить до погіршення якості продукції, не є економічно виправданим.

Основними елементами, за рахунок яких відбулося зростання собівартості, стали:

- Витрати на сировину та напівфабрикати, так як із збільшенням кількості місць виробничого процесу збільшується кількість необхідних матеріалів, так у 2018 році витрати склали 26492,8 тис. грн, в той час як у 2016 вони склали на 126,6% менше, а саме 11694,2 тис. грн;

- Витрати на оплату праці також становлять більшу часту у структурі собівартості, та збільшились у 2018 році порівняно з 2016 роком на 87,8% у

зв'язку зі збільшенням середньооблікової чисельності працівників, зокрема це відбулось за рахунок розширення виробництва;

- Надалі можна побачити збільшення витрат на енергетичні ресурси, які збільшились на 117,5%, по причині стрімкому збільшенню цін на комунальні послуги;

- Витрати на ремонт авто у 2016 та 2017 роках не були досить суттєвими у складі витрат, та у 2018 році відбулась модернізація автопарку, яка обійшлась у 519,7 тис. грн.

- Інші витрати необхідні для збуту продукції та у рекламних цілях, які включені до інших виробничих витрат, збільшились на 184,1, тому що, наразі, реклама є одним із найважливіших інструментів просування товару на ринку.

Витрати на комунальні послуги зростають та їхня питома вага знаходиться у одному діапазоні, тому можливо надати рекомендацію до інженера з охорони праці щодо розгляду теплоізоляції та ранню закупівлю газу за літніми цінами на філіалах.

6. З метою глибшого аналізу теми досліджуваної роботи, було оцінено методи управління витратами на ТОВ «СТАНДАРТ». Головною проблемою на підприємстві являється відсутність чітко обраних методів управління та зменшення витрат. Визначено, що підприємство обрало правильний шлях до оптимізації витрат та використовує бюджетування для прогнозування та співставлення витрат підприємства. Та очевидно в компанії не вистачає допоміжного методу управління витратами, мотивованості персоналу, технічного оснащення задля регулювання цін на сировину і напівфабрикати та використання методів бережливого виробництва.

Підприємство потребує системи, яка б виконувала стратегію зниження витрат і повно реалізовувала функції планування виробництва разом з дотриманням виконання поставлених цілей.

Після аналізу витрат підприємства, були сформульовані головні проблемні ділянки ТОВ «СТАНДАРТ»:

1) Збільшення питомої ваги витрат на сировину у порівнянні з іншими витратами, яке сигналізує про необхідність оптимізації управління витратами по даній статті витрат;

2) Відсутність достатньої автоматизації процесу закупівлі продуктів та напівфабрикатів, яка б дозволила більш щільно слідкувати за актуальними цінами на існуючі основні позиції;

3) Не впроваджено відстрочку платежів за куплені товари, яка дозволила б ефективніше використовувати акумульовані кошти. Наразі підприємство оплачує товари одразу по одержанню товару;

4) Зростанням цін на енергоресурси, а саме збільшення цін на електроенергію та газопостачання;

5) При існуючій налагодженій системі бюджетування, не використовуються методи управління витратами, які б сприяли зменшенню витрат саме безпосередньо під час виробництва.

7. Після оцінки системи управління витратами, було розроблено напрями зниження витрат:

1) Використання додаткового програмного забезпечення задля закупівлі продукції, яке дасть змогу мінімізувати людський фактор, полегшує моніторинг за актуальними цінами, за кожним постачальником певної продукції, зменшує ймовірність бюрократії серед працівників, які займаються закупівлями, так як при наявності відкритості даних про актуальні ціни, можливо перевірити ефективність витрачання коштів. Також використання програмного забезпечення допоможе скласти план відстрочки платежів, що зменшить витрати робочого часу, та допоможе оптимізувати витрати на оплату праці.

2) Так як у підприємство не використовує методи зниження витрат, пропонуємо використання методів таргет-костинг та кайзен-костинг, які відповідно будуть співпрацювати з бюджетуванням та допоможуть вчасно передбачити негативні події та розробити упереджуючі заходи щодо зниження їхнього впливу на витрати.

3) Застосування моделі підвищення ефективності витрат – «Чисте» зниження витрат, яке здійснюється шляхом зменшення непродуктивних витрат, а саме зміні постійних витрат.

8. Було обґрунтовано ефективність реалізації моделі фіксації витрат, використання методів оптимізації витрат таргет-костинг та кайзен-костинг при розрахуванні собівартості готових страв і запровадження нового програмного забезпечення для більш щільного обліку витрат, завдяки яким очікується зменшення витрат на 2419,19 тис. грн у 2019 році у порівнянні з 2018 роком та у 2020 році очікується зменшення витрат ще на 1284,90 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (International Financial Reporting Standards) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=240945.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0336-13>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
4. Біла О. Г. Управління витратами підприємства: теорія та практика: монографія / О. Г. Біла, І. Л. Боднарюк, Т. В. Мединська. – Львів: Видво ЛКА, 2012. – 200 с.
5. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 1998. – 480 с.
6. Бондар І.Ю., Пахомов В.І. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції. Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2000. – 189 с.
7. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління / Ф.Ф. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. праць. Сер. «Бухгалтерський облік, контроль і аналіз». – 2012. – № 1 (22). – С. 11–18.
8. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : [підручник] / Ф.Ф. Бутинець. – 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ЖІТІ, 2000. – 640 с.
9. Васильков В. Г. Організація виробництва: Навч. посібник. — Київ: КНЕУ, 2003. —524 с.
10. Волкова І.А. Фінансовий облік – 2 : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / І.А. Волкова. – К. : Центр навчальної учбової літератури, 2009. – 224 с.

11. Гаркавенко С.С. Маркетинг : [підручник] / С.С. Гаркавенко. – К. : Лібра, 2002. – 712 с.
12. Голишова І.С. Резерви зниження собівартості продукції [Електронний ресурс] / І.С. Голишова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2012_6/statti/17Golish.pdf.
13. Городня Т.А. Оптимізація собівартості продукції підприємства [Електронний ресурс] / Т.А. Городня. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/21_1/326_Gor.pdf
14. Дороженко Л. І. Сучасні методи обліку витрат у контексті зарубіжного досвіду / Л. І. Дороженко // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. - 2014. - № 2. - С. 72-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2014_2_15.
15. Іщенко Н.А. Факторний аналіз формування прибутку підприємства / Н.А. Іщенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/33.pdf.
16. Коблянська О.І. Фінансовий облік : [навч. посібник] / О.І. Коблянська. – 2-ге вид. – К. : Знання, 2007. – 471 с.
17. Козак В.Г. Визначення поняття «витрати» та їх оцінка / В. Г. Козак // Реформування економіки України: стан та перспективи : зб. матеріалів ІУ Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 листопада 2009 р., м. Київ). – К., 2009. – С. 129–131.
18. Кублікова Т. Б. Напрямки розвитку інститутів спільного інвестування в Україні / Т. Б. Кублікова // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2009. – Вип. 37. - С. 65-69.
19. Курганська Е. І. Економічна сутність та роль ЄКР в системі казначейства // Е. І. Курганська, Т. Б. Кублікова // Збірник наукових праць «Економічний аналіз»./ Гол. ред. Шкарабан С. І. – Вип. 11, ч. 1 – Тернопіль, 2012. – С. 148–150. (0,42 д. а.)
20. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика : [навчальний посібник] / В.В. Кулішов. – К. : Ніка-Центр, Ельга, 2004. – 216 с.

21. Леня В.С. Організація бухгалтерського обліку : [навчальний посібник] / за ред. В.С. Леня. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.
22. Нападовська Л.В. Управлінський облік : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Л.В. Нападовська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.
23. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік : [навч. посібник] / Г.В. Нашкерська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 464 с.
24. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : [підручник] / А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2001. – 460 с.
25. Пустова І. В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки / І. В. Пустова // Інвестиції: практика та досвід. - 2013. - № 11. - С. 39-42. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_11_12.
26. Пушкар М.С. Фінансовий облік : [підручник] / М.С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 628 с.
27. Сидоров И.И. Логистическая концепция управления предприятием / И.И. Сидоров. – СПб. : ДНТП «Знание», ИВЭСЭП, 2001. – 168 с.
28. Сльозко Т. Методи обліку витрат чи методи управління витратами: проблеми дифініцій / Т. Сльозко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2013. - № 4. - С. 16-21.
29. Турило А.М. Управління витратами підприємства : навч. посібник / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 120 с.
30. Українець, М. Шляхи вдосконалення системи управління витратами на підприємстві [Текст] / М. Українець, М. Собчук, І. В. Семчук // Шляхи активізації інноваційної діяльності в освіті, науці, економіці : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [м. Вінниця, 12 квітня 2016 р.] : у 2-х т. / орг. ком. : А. І. Крисоватий, З.-М. В. Задорожний, Б. В. Погріщук [та ін.]. - Вінниця : ВННІЕ ТНЕУ, 2016. - Т. 2, ч. 2. - С. 11.
31. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства : [навч. посіб.] / Ю.С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
32. Циган Р.М. Проблеми формування прибутку підприємства в бухгалтерському обліку / Р.М. Циган, О.С. Савченко // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 2. – С. 36–39.

33. Чернишова Л.І. Особливості формування системи управління витратами вітчизняних підприємств / Л.І.Чернишова, А.С. Дженкова // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3 (52). – С. 61–68.

34. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. / М. В. Чорна, П. В. Смірнова, Р. М. Бугріменко, 2017. – 20-21 с.

35. Школьник І. О.. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник /І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало ; за ред. І. О. Школьник. - Суми : Університетська книга,2009. - 301с. 2009.

36. Економічний словник / [уклад. Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич, Й.С. Завадський]. – К. : Кондор, 2007. – 358 с.

37. Основи економічної теорії: політекономічний аспект : [підручник] / [Г.Н. Климко, В.П. Нестеренко, Л.О. Каніщенко] ; за ред Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Вища школа ; Знання, 1997. – 743 с.

38. Потій В.З., Куліш Г.П. Теоретичні підходи до управління витратами підприємства / В.З. Потій, Г.П. Куліш // Формування ринкової економіки: наук. зб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана"; [відп. ред. О. О. Беляєв.]– 2013. – Вип. – 29. – С. 357-370.

39. Прохар Н.В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : [монографія] / Н.В. Прохар, Ю.О. Ночовна. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 257 с.

40. Управління витратами підприємства : [навч. посібник] / [А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 120 с.

41. Управленческий учет / [Ч. Хорнгрен, Дж. Фостер, Ш. Датар] ; пер. с англ. – 10-е изд. – СПб. : Питер, 2005. – 1008 с.

42. Управлінський облік: підручник / Л. В. Нападовська. – 2-ге вид., доопрац. та доп. – Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2010. – 648 с.

43. Грицай О. І. Застосування методів управління витратами в інноваційній діяльності підприємства / О. І. Грицай // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2011. – № 720 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 9–15.

44. Котлер Ф. Основы маркетинга: краткий курс / Ф. Котлер ; пер. с англ. – М. : Издат. дом «Вильямс», 2007. – 656 с.

45. Миронова Ю.Ю. Економічна сутність собівартості продукції та шляхи її зниження [Електронний ресурс] / Ю.Ю. Миронова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Eir/2009_3/160-165.pdf
46. Орлов О. Планування собівартості продукції / О. Орлов // Економіка України. 2011. – № 12. – С. 39-48.
47. Пулко О.В. Оптимізація фінансового стану підприємства / О.В. Пулко // Економіка і управління. – 2015. - № 11 - С. 84 - 89.
48. Рогатюк О.В. Методи управління витратами на вітчизняних підприємствах / О.В. Рогатюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_K_AND_2011/.
49. Ростовська Г.В. Огляд методів управління витратами / Г.В. Ростовська // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. - 2011. - № 3(24). - С. 222-228.
50. Рибалко О.М. Шляхи вдосконалення собівартості та тенденції зміни структури накладних витрат для прийняття управлінських рішень // Держава та регіони серія: Економіка та підприємництво. 2008. – №4. – с.293 – 298.
51. Скрипник М. Собівартість продукції як економічна категорія [Електронний ресурс] / М. Скрипник. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2010_7/pdf/skrypnyk.pdf
52. Трухан О.Л. Розвиток теорії витрат: еволюція і сучасні тенденції / О.Л. Трухан // Вісник ЖДТУ. – 2003. – № 4. – С. 380–388.